

Spis treści

Do Czytelnika	11
Przedmowa do pierwszego wydania	13
Przedmowa do drugiego wydania	15

Dział I

Kształt terytorialno-administracyjny i ludność Polski

Część I

Dawne państwo polskie (do 1795)	19
Rozdział 1. Powstanie Polski i zmiany terytorialno-administracyjne od połowy X w.	19
1.1. Monarchia piastowska	20
1.2. Rozbicie dzielnicowe i dążenia integracyjne w XIII w.	24
Rozdział 2. Rozwój terytorialno-administracyjny Polski (od XIV w.)	28
2.1. Odrodzone Królestwo Polskie. Unia Polski z Węgry	28
2.2. Unia Polski z Litwą (od 1385)	32
Rozdział 3. Rozbiory Polski. Upadek I Rzeczypospolitej (1795)	40
3.1. I rozbiór (1772). Reformy podziału terytorialno-administracyjnego (1791)	40
3.2. II rozbiór. Reformy podziału terytorialno-administracyjnego (1793)	43
3.3. III rozbiór i likwidacja państwa polskiego (1795)	45
Rozdział 4. Zaludnienie Polski (do 1795)	47

Część II

Ziemie polskie pod obcym panowaniem (1772/1795–1918)	50
Rozdział 5. Podziały terytorialno-administracyjne	50
5.1. Zabór pruski (do 1806/1807)	50
5.2. Zabór austriacki (do 1809)	52
5.3. Zabór rosyjski (do 1830/1831)	52
5.4. Księstwo Warszawskie (1807–1815)	53
5.5. Królestwo Polskie (1815–1915)	57
5.6. Zabór pruski (1807–1914). Wielkie Księstwo Poznańskie	62
5.7. Zabór austriacki (1809–1914). Wolne Miasto Kraków. Autonomia Galicji (od 1861)	64
5.8. Podziały okupacyjne w czasie I wojny światowej	66
Rozdział 6. Stan zaludnienia	68

Część III

Państwo polskie po odzyskaniu niepodległości (od 1918)	70
Rozdział 7. Kształt terytorialno-administracyjny II Rzeczypospolitej (1918–1939). Podziały okupacyjne (do 1944/1945)	70
7.1. Tymczasowy podział państwa na województwa, powiaty i gminy	70
7.2. Projekty zmiany podziału terytorialnego kraju	76
7.3. Podziały okupacyjne w czasie II wojny światowej (1939–1945)	80
7.3.1. Ziemie inkorporowane do Rzeszy Niemieckiej	80
7.3.2. Generalne Gubernatorstwo	82
7.3.3. Ziemie polskie pod okupacją radziecką (do 1941)	83
7.3.4. Niemiecka okupacja ziem anektowanych przez Związek Radziecki (1941–1945)	84
Rozdział 8. Ewolucja podziałów terytorialno-administracyjnych w Polsce (od 1944)	85
8.1. Zmiany podziału terytorialnego (do 1975)	88
8.2. Nowy podział terytorialny (1975–1998)	91
8.3. Kształt terytorialno-administracyjny Polski w projektach konstytucyjnych (od 1989)	94
8.4. Współczesne podziały terytorialno-administracyjne (od 1999)	98
Rozdział 9. Ludność Polski po odzyskaniu niepodległości (1918)	99

Dział II

Ustrój państwa

Regulacje prawne i praktyka ustrojowa

Część I

Dawne państwo polskie (do 1795)	105
Rozdział 10. Ewolucja pozycji ustrojowej monarchy (do 1791)	105
10.1. Władza monarsza za pierwszych Piastów i w czasie rozbicia dzielnicowego. Następstwo tronu	105
10.2. Powstanie i rozwój urzędów dworskich i lokalnych. Skarbowość i wojsko	107
10.3. Władza monarsza. Następstwo tronu w monarchii stanowej. Związek Królestwa Polskiego z Wielkim Księstwem Litewskim	110
10.4. Rada królewska. Urzędy centralne i lokalne. Skarbowość i wojsko	114
10.5. Monarcha w okresie I Rzeczypospolitej	119
10.5.1. Rzeczpospolita Obojga Narodów	120

10.5.2. Monarcha. Artykuły henrykowskie i <i>pacta conventa</i>	122
10.5.3. Urzędy centralne i lokalne. Skarbowość i wojsko	126
10.5.4. Reformy ustrojowe (1764–1775)	130
Rozdział 11. Powstanie i rozwój Sejmu	137
11.1. Geneza sejmu walnego. Sejmy prowincjonalne. Sejmiki ziemskie	137
11.2. Sejm walny (1493)	139
11.2.1. Stany sejmujące	142
11.2.2. Rządy sejmikowe	144
Rozdział 12. Sądownictwo	146
12.1. Sądy w monarchii patrymonialnej	146
12.2. Sąd królewski. Sądownictwo stanowe	147
12.3. Zmiany w organizacji sądownictwa. Trybunał Koronny i Litewski (do 1791)	150
Rozdział 13. Ustrój państwowy (od 1791)	154
13.1. Przygotowanie i uchwalenie Ustawy Rządowej z 3 maja 1791 r.	155
13.2. Organizacja władz państwowych	158
13.3. Konfederacje: targowicka (1792) i grodzieńska (1793)	168
13.4. Insurekcja Narodowa (1794)	169
Rozdział 14. Ewolucja stosunku państwa do Kościołów. Mniejszości religijne. Żydzi	172
14.1. Chrzest Polski. Organizacja Kościoła katolickiego. Kościół prawosławny (od XIV w.)	172
14.2. Organizacja Kościołów w Rzeczypospolitej Obojga Narodów	179
14.2.1. Kościoły chrześcijańskie	179
14.2.2. Reformy Protestantckie	182
14.2.3. Reforma Katolicka	185
14.2.4. Stosunki wyznaniowe w czasach stanisławowskich	188

Część II

Ustrój ziem polskich pod obcym panowaniem (1772/1795–1918) 193

Rozdział 15. Ustrój ziem polskich pod zaborami	196
15.1. Zabór pruski (do 1806/1807)	196
15.1.1. Administracja	196
15.1.2. Organizacja sądownictwa	196
15.2. Zabór austriacki (do 1809)	197
15.2.1. Administracja	197
15.2.2. Organizacja sądownictwa	198
15.3. Zabór rosyjski (do 1830/1831)	199
15.3.1. Administracja	199
15.3.2. Organizacja sądownictwa	199
Rozdział 16. Ustrój centralnych ziem Polski (1807–1915)	200
16.1. Powstanie i upadek Księstwa Warszawskiego (1807–1815)	200
16.2. Nadanie Ustawy Konstytucyjnej z 22 lipca 1807 r.	200
16.2.1. Monarcha	202
16.2.2. Ministrowie. Rada Stanu i Rada Ministrów	203
16.2.3. Sejm	204
16.2.4. Administracja terytorialna	206
16.2.5. Organizacja sądownictwa	208
16.3. Powstanie i likwidacja Wolnego Miasta Gdańska (1807–1814)	209
16.3.1. Gubernator	210
16.3.2. Administracja	210
16.3.3. Sądownictwo	211
16.4. Królestwo Polskie (1815–1915)	211
16.5. Nadanie Ustawy Konstytucyjnej z 27 listopada 1815 r. i Statutu Organicznego z 14 (26) lutego 1832 r.	213

16.5.1. Monarcha	216
16.5.2. Namiestnik	216
16.5.3. Rada Stanu. Zgromadzenie Ogólne i Rada Administracyjna	217
16.5.4. Sejm (do 1831). Koło Polskie w Dumie Państwowej	219
16.5.5. Centralne organy zarządu krajem	223
16.5.6. Administracja terytorialna. Samorząd gminny	224
16.5.7. Organizacja sądownictwa	225
Rozdział 17. Zabór pruski (1807–1914). Wielkie Księstwo Poznańskie	227
17.1. Przywrócenie panowania pruskiego	227
17.2. Odrębności ustrojowe Wielkiego Księstwa Poznańskiego (od 1815)	228
17.3. Administracja. Samorząd terytorialny	229
17.4. Sądownictwo powszechne i administracyjne	231
Rozdział 18. Zabór austriacki (1809–1914). Wolne Miasto Kraków. Autonomia Galicji (od 1861)	233
18.1. Stanowisko Galicji w monarchii austriackiej	233
18.2. Wolne Miasto Kraków (1815–1846)	234
18.2.1. Utworzenie i likwidacja republiki	234
18.2.2. Nadanie trzech konstytucji (1815, 1818, 1833)	235
18.2.3. Ustrój polityczny	235
18.2.4. Sądownictwo	237
18.3. Autonomia Galicji	237
18.3.1. Władze krajowe	238
18.3.2. Władze rządowe	239
18.3.3. Samorząd terytorialny	240
18.3.4. Administracja szkolnictwa	241
18.3.5. Sądownictwo powszechne i szczególne	241
Rozdział 19. Okupacja wojenna Królestwa Polskiego (1915–1918)	242
19.1. Władze okupacyjne	243
19.2. Akt z 5 listopada 1916 r.	244
19.3. Władze naczelne Królestwa Polskiego	244
19.4. Sądownictwo	245
Rozdział 20. Stosunki wyznaniowe na ziemiach polskich pod zaborem (1772–1918)	246
Część III	
Państwo polskie po odzyskaniu niepodległości (od 1918)	254
Rozdział 21. Ewolucja formy ustrojowej państwa	254
21.1. Odrodzenie państwa polskiego (1918)	257
21.2. II Rzeczpospolita (do 1939)	260
21.3. Wolne Miasto Gdańsk (1920–1939)	262
21.4. Formy państwowości w latach 1939–1945	263
21.4.1. Okupacyjne struktury państwowe	264
21.4.2. Władze Rzeczypospolitej na uchodźstwie	266
21.4.3. Polskie Państwo Podziemne	267
21.5. Polska Ludowa (1944–1989)	269
21.6. III Rzeczpospolita (od 1989)	286
Rozdział 22. Przygotowywanie i uchwalanie konstytucji (od 1919). Systematyka. Nowelizacje.	
Naczelne zasady ustrojowe	289
22.1. Mała Konstytucja z 20 lutego 1919 r.	289
22.2. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 17 marca 1921 r.	289
22.3. Ustawa Konstytucyjna z 23 kwietnia 1935 r.	291
22.4. Konstytucja Wolnego Miasta Gdańska z 14 czerwca 1922 r.	293
22.5. Mała Konstytucja z 19 lutego 1947 r.	293
22.6. Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z 22 lipca 1952 r.	296

22.6.1.	Systematyka ustawy zasadniczej	299
22.6.2.	Nowelizacje konstytucji	300
22.6.3.	Naczelné zasady ustrojowe	305
22.7.	Mała Konstytucja z 17 października 1992 r.	308
22.8.	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r.	310
22.8.1.	Systematyka ustawy zasadniczej	317
22.8.2.	Zasady konstytucyjne	320
22.9.	Zmiany konstytucyjne	327
Rozdział 23.	Ustrój polityczny państwa	334
23.1.	Polska niepodległa (1918–1939)	334
23.1.1.	Ustrój państwa w Małej Konstytucji z 20 lutego 1919 r.	334
23.1.2.	Ustrój państwa w ustawach zasadniczych z 1921 i 1935 r.	334
23.2.	Wolne Miasto Gdańsk	341
23.3.	Władze Rzeczypospolitej w czasie II wojny światowej (1939–1945)	342
23.3.1.	Emigracja	342
23.3.2.	Kraj (do 1945)	344
23.4.	Polska Ludowa (1944–1989)	346
23.4.1.	Organy państwowe w okresie przejściowym (1944–1947)	346
23.4.2.	Ustrój państwa w Małej Konstytucji z 19 lutego 1947 r.	351
23.4.3.	Ustrój państwa w ustawie zasadniczej z 22 lipca 1952 r.	354
23.5.	III Rzeczpospolita (od 1989)	367
23.5.1.	Nowe instytucje ustrojowe (1989–1992)	367
23.5.2.	Ustrój państwa w Małej Konstytucji z 17 października 1992 r.	370
23.5.3.	Ustrój państwa w ustawie zasadniczej z 2 kwietnia 1997 r.	371
Rozdział 24.	Organy kontroli państwowej (od 1919) i ochrony prawa	393
24.1.	Najwyższa Izba Kontroli (od 1921)	393
24.2.	Biuro Kontroli (1944–1949)	394
24.3.	Najwyższa Izba Kontroli (1949–1952)	394
24.4.	Ministerstwo Kontroli Państwowej (1952–1957)	395
24.5.	Najwyższa Izba Kontroli (od 1957)	395
24.6.	Rzecznik Praw Obywatelskich (od 1987). Rzecznik Prawa Dziecka (od 2000)	398
24.7.	Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji (od 1992)	400
Rozdział 25.	Administracja rządowa. Samorząd terytorialny (od 1918)	401
25.1.	II Rzeczpospolita (do 1939)	402
25.1.1.	Terenowa administracja rządowa	402
25.1.2.	Samorząd terytorialny	405
25.2.	Administracja na ziemiach polskich pod okupacją niemiecką w czasie II wojny światowej (1939–1945)	407
25.3.	Polska Ludowa (1944–1989)	407
25.3.1.	Rady narodowe i samorząd (do 1950)	407
25.3.2.	Administracja terytorialna (od 1950)	410
25.4.	III Rzeczpospolita (od 1989)	412
25.4.1.	Terenowa administracja rządowa	412
25.4.2.	Samorząd terytorialny	414
Rozdział 26.	Organizacja wymiaru sprawiedliwości	422
26.1.	II Rzeczpospolita (1918–1939)	422
26.1.1.	Sądy powszechne	423
26.1.2.	Sądy szczególne	424
26.2.	Sądownictwo w Wolnym Mieście Gdańsku	425
26.3.	Organizacja sądownictwa na ziemiach polskich w czasie II wojny światowej (1939–1945)	426
26.3.1.	Sądownictwo na ziemiach polskich pod okupacją niemiecką (1939–1945)	426
26.3.2.	Sądownictwo na ziemiach polskich pod okupacją radziecką (1939–1941)	427
26.3.3.	Sądownictwo Polski Podziemnej (1939–1945)	427

26.4.	Polska Ludowa (1944–1989)	428
26.4.1.	Sąd Najwyższy	429
26.4.2.	Sądy powszechne	430
26.4.3.	Sądy szczególne	430
26.4.4.	Prokuratura	431
26.5.	III Rzeczpospolita (od 1989)	431
26.5.1.	Sąd Najwyższy	432
26.5.2.	Sądy powszechne i sądy wojskowe	433
26.5.3.	Sądy administracyjne	434
26.5.4.	Krajowa Rada Sądownictwa	435
26.5.5.	Trybunał Konstytucyjny	436
26.5.6.	Trybunał Stanu	440
Rozdział 27.	Położenie prawne Kościołów i związków wyznaniowych. Mniejszości religijne	441
27.1.	II Rzeczpospolita (1918–1939)	441
27.1.1.	Kościół katolicki	443
27.1.2.	Związki wyznaniowe mniejszości religijnych	445
27.2.	Sytuacja związków wyznaniowych podczas II wojny światowej (1939–1945)	445
27.2.1.	Kościół katolicki	446
27.2.2.	Mniejszości religijne	448
27.3.	Położenie prawne Kościołów i związków wyznaniowych w Polsce po II wojnie światowej (od 1945)	449
27.3.1.	Kościół katolicki	449
27.3.2.	Związki wyznaniowe mniejszości religijnych	460
27.4.	Położenie prawne Kościołów i związków wyznaniowych w III Rzeczypospolitej	461
Tabele i zestawienia		467
Wskazówki bibliograficzne		479
Indeks nazwisk		482
Spis map		488
Spis ilustracji		490